

ไม่เป็นวิปัสสนา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เป็นไปไม่ได้เลย แล้วก็อ้างว่าสมัยครั้งพุทธกาล ทำไมเขาไม่มีเลย ทำไมพระพุทธเจ้าเทศน์ ออกไป เทศน์ป็นเป็นพระอรหันต์กันหมด

สมัยพุทธกาลนะ เขาอย่าว่าแต่มีศีลเลย เขามีสมาธิอยู่โดยพร้อมอยู่แล้วด้วย เพราะใจเขา พร้อม คูอย่างปัญญาวัคคีย์อย่างนี้ ปัญญาวัคคีย์อุปัฏฐากเจ้าชายสิทธัตถะอยู่ ๖ ปี ทำมาตลอด มันก็ถือ ศีลมาด้วยกัน ทำสมาธิมาด้วยกัน พร้อมอยู่ด้วยกัน เพียงแต่ขอให้รอกคนบอก อย่างพระสารีบุตร อย่างนี้ พอไปอยู่กับสัตบุชชยตลอดเวลา พออัสสชิบอกไปนี้ ทะลุผลัวะเลย

เขาพร้อมอยู่ตลอดเวลา เขาพร้อมหมายถึงว่าเขาต้องทำความสงบของใจ คือว่าใจเขาพร้อม เหมือนกับเราเตรียมดินไว้ปั้น โอง เขานวดดินเตรียมดินไว้อย่างดีเลย แต่ขึ้นรูปไม่เป็น ทำไม่เป็น องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า “ต้องทำอย่างนี้นะ ทำอย่างนี้นะ ขึ้นรูปมา ขึ้นรูปเป็น โองขึ้นมา” มันก็เป็น โองขึ้นมาในหัวใจ

ถึงบอกว่าถ้าอ้างว่าสมัยพุทธกาลไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ไม่มีศีลก่อนนี้มันเป็นไปไม่ได้ ถ้าเป็น อย่างนั้นแล้วมันจะเป็น โลภียะ เหมือนที่ในลัทธิต่างๆ เขาสอนกันไง เขาคิดเวียนไปเวียนมา เวียน ไปเวียนมา อันนี้ก็เวียน ไปเวียนมา

แล้วเขาบอกนะ เขาพูดด้วย เวลาเขาทำสมาธิเข้าไป สมาธิมันจะเข้าไป พอถึงเข้าไป เขา กลัวผิดใจ ต้องเกาะอภิธรรมไว้ไง ต้องรู้เห็น ต้องเคลื่อนไหว ต้องมีสติตลอดเวลา จะเคลื่อนไหว ไม่ได้เราบอก “อืม.. น่าเห็นใจ”

เหมือนน้ำพร่องไง น้ำก่อนแก้ว มันเขย่ามันจะมีเสียงดัง ถ้าน้ำเต็มแก้ว มันจะไม่มีเสียงดัง พอจิตมันจะลงสมาธิมันเหมือนน้ำจะเต็มแก้ว เราก็ไปดึงมันไว้ซะเพื่อจะไม่ให้มันลง เพราะลง แล้วกลัวจะผิดพลาดใจ กลัวจะผิดจากปริยัติใจ ปริยัติบอกเลยว่าต้องมีสติสัมปชัญญะตลอด มันก็

เลยถึงความรู้สึกตัวเองไว้ ดึงตัวเองไว้ จนมีวันหนึ่งมันวูบลงไป เห็นเป็นดอกบัวอยู่กลางหัวใจเลยนะ เป็นอยู่คนเดียว แล้วก็ไม่กล้าเป็นอีกเพราะอะไร? เพราะกลัวผิด

เราก็เลยอธิบายไป อธิบายบอกว่า “เหมือนกับคนแบกจี้ไป ในพระไตรปิฎกนะ คนออกจากบ้านไปหาสมบัตินะ แบกจี้มา แล้วพอเดินไปเจอเงิน ทั้งเอาเงิน พอเดินไปเจอทอง ทั้งเงินเอาทอง เขาจะได้ทองคำมา”

อันนี้เราแบกจี้มา แล้วเราก็ไม่ยอมทิ้งอะไรเลย ก็ว่าเรียนในปริยัติมา มันเป็นสุขตมยปัญญา แล้วก็ภาวนาเข้าไปจะเกิดจิตตมยปัญญา แล้วก็เกิดภาวนามยปัญญา อันนี้สุขตมยปัญญานี้แบกไว้ตลอดนะ ไม่ยอมทิ้งเลย มรรคหยาบๆ มันข้ามมรรคละเอียดไป ความเห็นของเรามันหยาบ เป็นโลกียะตลอด เป็นเรื่องของโลก เป็นเรื่องของตัวตน เป็นเรื่องของเราทั้งหมดเลย แล้วก็ความตัวตนนี้ศึกษาพระไตรปิฎกมาก็ยึดไว้มัน ยึดเอาไว้ตลอดเลยนะ ไม่กล้าทิ้งอันนี้ไง ทั้งแล้วกลัวมันจะเป็นความผิดไป

ความผิดที่ไหน ในเมื่อเราจับต้องมา เหมือนกับเราสาวไป เหมือนโอดห่อ จากบนห่อโอดมา มันก็ต้องไหลลงมาตามน้ำหนักดึงดูดของโลกที่ลงมาสิ อันนี้จิตก็เหมือนกัน ในเมื่อมันภาวนาแล้ว มันพัฒนาขึ้นไป มันต้องปล่อยให้เป็นไปสิ ทำไมไปรังไว้ไม่ยอมให้มันขึ้นไป? เพราะกลัวผิดๆ ใจ

อธิบายให้เขาฟังนะ แล้วเขาบอกว่าอย่างนี้ก็กลัวผิด แล้วเวลาเกิด เห็นไหม สติปัญญา สติมันคืออยู่ตลอดเวลา เพราะต้องมีสติพร้อม เราบอก สติอย่างนี้มันหยาบเกินไป แล้วมหาสติหมายความว่าอย่างไร?

มหาสติของเขาหมายถึงความแยกแยะ เราบอก ไม่ใช่ สติปัญญานี้มันสติปัญญาที่เราทำกันตลอดเวลา เหมือนกับเราโลกียะ มันเป็นสติปัญญาขึ้นมา เหมือนเราจะขึ้นไปโอดห่อ เราต้องก้าวขึ้นไปบนห่อแล้วโอดห่อลงมา การก้าวเดินขึ้นไป สติทำปกติของเรา เราคิดเรื่องโลกียะนี้เป็นสติมันยังจับต้องได้ มันเป็นจุดเริ่มต้น มันใช้สติเข้าไปเรื่อยๆ

พอมันไปแบ่งแยกเข้าไป วิปัสสนาเข้าไปเกิดขึ้นแยกกายกับจิตนี้ออกจากกัน กายกับจิตนี้แยกออกจากกัน แยกออกจากกันเหมือนจิตล้วนๆ อันนั้นต่างหากเป็นมหาสติ มหาสติมันจะ

เกิดขึ้นต่อเมื่อจิตนี้มันเป็นจิตล้วนๆ มันไม่ต้องผ่านกาย มันคิดของมันเองได้ออก อันนั้นต่างหาก เป็นมหาสติ แล้วมันยังมีสติอัตโนมัติเข้าไปอีก

ถ้าผู้เห็นอย่างนี้ เห็นจริงแล้วจะพูดได้ตามความเป็นจริง แล้วมันจะรู้จริง แต่ถ้าผู้ไม่เห็น มันก็พยายามจะไปโน้มนำเอาสติ มหาสติมาอธิบายเป็นเหมือนโลกียะ เป็นเหมือนกับความคิดวนทั้งหมดเลย มันมีตัวตนตลอดไป เราถึงบอก “ผลงานมันจะไม่ได้”

แล้วก็ว่ากันว่าเขาไม่มี ไม่ต้องใช้เลย ใช้แต่ปัญญาเข้าไป ตอนนี้มีส่วนใหญ่นอกเลย ให้ใช้ปัญญาอย่างเดียว ไม่ต้องใช้สมาธิ ไม่ต้องใช้ศีลเลย มันจะเรื่องเป็นภาวนาไปได้ เราบอก “เป็นไปได้เลย!” เพราะมันไปขัดกับพระไตรปิฎก

พระพุทธเจ้าบอกไว้เลย “เข้าถึงนะ...เรื่องของธรรมนี้เข้าถึงด้วยตรรกะไม่ได้ เข้าถึงด้วยปรัชญานี้ไม่มีทางเลย” แล้วใช้ปัญญาทั้งหมดมันเป็นอะไร? ถ้ามันไม่เป็นตรรกะใช้คิด มันเป็นอะไร? แล้วใช้ตรรกะอันนั้นจะเข้าถึงธรรมเป็นไปได้ไหม?

มันเป็นไปไม่ได้เลย! มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แต่เพราะอะไร? เพราะเราก็คงไม่รู้ เราก็คิดประสาเรา เราคิดประสาเรา เราก็อทำตามประสาเรา แล้วพอมันใคร่ครวญไป มันใช้ตรรกะไป มันจะแหวกเข้าไปไง แหวกความคิดจากหยาบๆ นี้เข้าไป ละเอียดเข้าไป เพราะพวกปรัชญามันพูดกัน มันจะสนุกมาก มันจะแบบลึกลับซึ่งในปรัชญา จะลึกลับ อันนี้พอลึกลับซึ่งเข้าไป จิตมันก็ให้ผลไง จิตมันให้ผลว่ามันให้ผลอันที่ความเข้าใจอันนั้น ความลึกลับละเอียดของจิตมันเข้าไป ก็คิดว่าอันนี้เป็นธรรม

มันจะเป็นธรรมไปได้อย่างไร? มันก็เหมือนกับทำสมณะเท่านั้น ใช้ปัญญาอบรมสมาธิใจ จะคิดขนาดไหนมันก็เข้าไปหาความสงบ เข้าไปหาความสงบ เข้าไปหาความสงบเพราะอะไร? เพราะมันไม่ใช้งานชอบ

งานชอบ มันถึงงานชอบ เห็นไหม ถ้างานชอบ การทำความสงบของใจเป็นสมถธรรม แล้วยกขึ้นวิปัสสนาต่างหาก ยกขึ้นวิปัสสนามันถึงจะเป็นงานชอบ ยกขึ้นวิปัสสนาตรงไหน? ตรงกายกับจิต เห็นไหม ถ้าตรงกายกับจิต แล้วที่เราทำเข้าไปนี้ไม่ใช่กายกับจิตหรือ?

กายกับจิตเป็นการชำระล้างตัวเองอย่างหนึ่ง กายกับจิตนี้ชำระล้างตัวเอง อารมณ์หมักหมม อารมณ์ความคิดของตัวเองมันเป็นเรื่องของโลกเขา เป็นสมณะ สมณะนี่การซัก การทำความสะอาด

ของใจเข้ามาเป็นชั้นๆ เข้ามา อันนี้มันเป็นการทำความสะอาดของใจ มันไม่ใช่ตัวเห็นใจ มันถึงไม่ใช้งานชอบ เพราะมันเป็นสมณะใช้ใหม่?

คำว่า สมณะ เริ่มต้นทำอะไร? ทำความสงบทำความสะอาดนี่มันเป็นสมณะ ความสะอาดของใจ เราเข้าใจว่าเป็นความสะอาดของใจ มันไม่ใช่การชักล้าง มันเป็นการทำความร่มเย็นเฉยๆ ทำความร่มเย็นก็เหมือนกับว่าเราทำความสะอาดของสกปรก บัดเข้าได้พรหม จะกวาดบ้านกวาดเรือน บัดของสกปรกเข้ามา ใหม่ๆ มันก็มีความสะอาดส่วนหนึ่งให้เราเห็นว่าตรงนี้เป็นสะอาด

อันนี้ก็เหมือนกัน เพราะมันมีความสะอาดอย่างนี้ เห็นใหม่ มันถึงว่าไม่มีตัวตน ไอ้ความสกปรกนั่นคือตัวตนใจ ความสกปรก ความข้องของใจ ใจที่มันข้อนั่นคือตัวตน แล้วถ้าทำความสะอาดเข้ามา ไอ้ตัวตนนั้นมันลดน้อยลง พอลดน้อยลง ความสะอาดมันเกิดขึ้นบ้าง เห็นใหม่ แต่ไม่ได้ชำระเชื้อ

การชำระเชื้อคือการเห็นใจ การจับต้องใจ การจับต้องนี้ต้องกายหรือใจ ถ้าจับต้องกายหรือใจนั้นถึงงานชอบ งานชอบชอบในสติปัญญา ๔ สติปัญญา ๔ มันอยู่ตรงนี้ใจ แต่สติปัญญา ๔ ที่เราพิจารณาของเขาเข้ามา ๑ ถึง ๘ เห็นใหม่ พิจารณานามรูปๆ เข้ามา นามรูปใจมันเกาะเกี่ยวอย่างเช่นความโกรธ เมื่อวานเขาถามว่า โลก โกรธ หลง อะไรเป็นตัวที่ว่ารุนแรงที่สุด?

ทุกคนบอกว่าความโกรธรุนแรงที่สุด ความโกรธนี้เป็น เห็นใหม่ แต่ความจริงแล้วเป็นความหลง เพราะความโกรธนี้มันโกรธขึ้นมาจากอะไร? โกรธจากความไม่รู้จริงใช้ใหม่? เราจะโกรธขึ้นมาเพราะว่าเราหลง เราไม่เข้าใจ เพราะว่าเขาว่าเรา มันขัดข้องหมองใจ

ความขัดข้องใจ สิ่งนั้นเกิดขึ้นมันต้องมีวัตถุ มันต้องมีสิ่งของเข้าไปขัดข้องใจ ความขัดข้องใจแล้วใจถึงมีความโกรธไป ความขัดข้องอันนั้นคือความหลงใจ ถ้าความหลงไม่มี ความขัดข้องนั้น สิ่งใดขัดข้อง? ใจเราผิดหรือไม่เขาผิด มันต้องพิจารณา นี่ถ้าปัญญามันใคร่ครวญไป

ถ้าความหลงไม่มี ความโกรธไม่มีหรือ ความหลงผิด ความโกรธถึงเกิด เพราะเวลาเราโกรธ มันต้องมีเหตุผล เหตุผลเพราะอะไร? เพราะว่าเขาว่าเรา เขาอย่างนั้นๆ หรือสิ่งผิดปกติแล้วมันขัดข้องใจ เห็นใหม่ นี่มันหลงไปแล้ว ตรงนี้มันหลงแล้ว พอมันหลงไปมันก็โกรธไป

อันนี้เหมือนกัน ว่าเวลาทำความสงบของใจเข้ามา เมื่อก่อนเราเป็นคนขี้โกรธมาก เราเป็นคนที่ไม่โหมมาก เราเป็นคนอะไรนี้ เดี่ยวนี้มันชำระล้างได้ ใจมันสะอาดเข้ามา เดี่ยวนี้มันเราพัฒนาขึ้นมา ใจมันพ้นจากโกรธขึ้นมา

นี่มันไม่ใช่! มันเป็นการทำความรุ่มเย็นของใจ ความโกรธอันนี้มันระงับไว้เฉยๆ ถ้ามันจะชำระความโกรธได้ มันต้องไปชำระที่ว่าชำระที่ปฏิมะ ปฏิมะคือความผูกโกรธ ปฏิมะ-กามราคะ ถ้าไปชำระล้างตรงนั้นได้ มันถึงจะชำระ โกรธได้จริง

อันนี้ไม่ใช่ชำระโกรธ กลดความโกรธไว้เฉยๆ กลดความโกรธไว้ด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยความใคร่ครวญ กลดเอาไว้ให้มันละเอียดเข้ามาๆ เห็นไหม นี่พูดถึงผลของโลกียะไง ผลของโลกียะกับผลของโลกุตตระ

ผลของโลกียะนี้มันจะเห็นความที่เรารุ่มเย็นลง เราสงบเสงี่ยมลง เราสงบเสงี่ยมลงนี้มันควรแก่การงานเฉยๆ มันควรแก่การงาน ควรแก่การพัฒนาใจ นี่ควรแก่การงาน ถ้าควรแก่การงานเข้ามา แล้วมันยกขึ้นถึงวิปัสสนา

อันนี้มันไม่ยกขึ้นวิปัสสนานี้สิ ถ้าไม่ยกขึ้นวิปัสสนามันถึงจะไม่ได้ผล มันเพียงแต่ทำแล้วไม่มีผล แล้วมันทำไมไม่มีผลเพราะอะไร? เพราะว่าถ้าเราไปหวังผลนี่เราเป็นหยาบ ถ้ามีความหยาบขึ้นมา อันนี้เป็นค้นหา เป็นความหยาบ ความหวังผลนี้มันถึงจะได้ผล ถ้าความไม่หวังผล มันปฏิเสธผล

เราบอกเลยว่า “การทำงานของเราโดยจิตใต้สำนึก ทุกคนต้องหวังผลโดยธรรมชาติของมัน ผลต้องมีขึ้นมา” แต่ถ้าเราไม่หวังผล นี่ก็ทำไปสักแต่ทำไป ถึงว่าไม่มีผล ทำไปโดยไม่มีผลเลย เป็นสุตมยปัญญาอยู่อย่างนั้น วนอยู่ในสุตมยปัญญาอย่างนั้น จะเข้ามาถึงวิปัสสนา แล้วเข้ามาถึงโลกุตตระไม่ได้เลย

ถ้าเข้ามาถึงโลกุตตระ ถ้าวิปัสสนายกขึ้นกายกับจิตแล้ว วิปัสสนาไป วิปัสสนาไป...หลวงตาว่าไว้ “เวลาถ้ามันขาด มันจะแยกออกจากกันนะ จิตเป็นส่วนหนึ่ง กายเป็นส่วนหนึ่ง ทุกข์เป็นส่วนหนึ่ง แยกออกไป เหมือนกับทวีปนี้แยกออกเป็น ๓ ทวีปเลย มันจะห่างกันมากเลย”

พอห่างกัน ระยะห่างมันห่างออกไป แล้วอะไรมันหลุดออกไป?

สิ่งที่หลุดออกไปคือสังโยชน์ใด สังโยชน์หลุดออกไป พอสังโยชน์หลุดออกไป ความโกรธมันจะไม่มีเลย ความหลงความคิดมันจะไม่มี เพราะอะไร? เพราะมันขาดออกไป แล้วถ้าไม่มี เขาก็ย้อนกลับมา ถ้าไม่มีทำไมเวลาหลงตาแสดงธรรม ทำไมมันออกอาการรุนแรงอย่างนั้นมาก?

อันนี้มันเป็นสัญชาตญาณ เห็นไหม สังโยชน์กับสัญชาตญาณมันต่างกัน สัญชาตญาณของคน เห็นไหม หลวงปู่ขาวนี้จะนิมนวลมาก หลวงปู่ฝั้นจะนิมนวลมาก ความนิมนวลมากแต่ก็เป็นความเข้มแข็งอยู่ภายใน เวลาที่ อ่อนนอกแข็งใน เห็นไหม อ่อนนอก ข้างนอกนี้นิมนวลเป็นสัญชาตญาณ เป็นกิริยา แต่ความเข้มแข็งต้องอยู่ข้างใน

การประพฤติปฏิบัติมันต้องมีความเข้มแข็งอยู่ตลอดเวลา ความเข้มแข็งอันนั้นมันเป็นความเริ่มต้นที่ว่าจะเริ่มไปชำระกิเลส การชำระกิเลสมันจะย้อนกลับมานะ มันจะหลอกหลวงมาตลอดเลย ถ้าเราไม่เข้มแข็ง เราจะล้มลุกคลุกคลานไปตรงนั้น ถ้าเราเข้มแข็งขึ้นมา มันจะตรวจสอบใจเข้มแข็ง เวลาอะไรมันจะผ่านมา มันต้องจับใคร่ครวญแล้วตรวจสอบ ตรวจสอบจนกว่าสังโยชน์จะขาด

แต่ในการกระทำของเขา มันเป็นสัญญาอารมณ์ เห็นนามรูป เห็นความเห็นไป ถ้ามันจะไม่เป็นความผิชนะ มันไม่เป็นความผิชนะ มันต้องตอกย้ำอยู่ตรงนั้น ตรงกายนะ ย้ำอยู่ตรงนั้น คือว่ามันต้องฝืนกับการก้าวเดินของเขา

การก้าวเดินของเขาคือว่ามันก้าวเดินขึ้นไปเลยใช่ไหม? ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ขึ้นไป พอสร้างสัญญาอารมณ์ขึ้นไป ๑ เหมือนนักเรียนผ่านชั้นๆ พอผ่านชั้นแล้วนะ ถึงเวลาแล้วก็ต้องมาทดสอบ ต้องมาตรวจสอบกันตลอดเวลา ต้องมาทดสอบ คือว่าเขาจะมีของเขา ถึงเวลาเขาต้องไปตรวจย้ำของเขาอีกทีหนึ่ง เห็นไหม มันไม่เป็นปัจเจกตั้ง มันไม่ขาดออกไปที่ว่าขาดแล้วขาดเลย

ถ้าอย่างวิปัสสนาเรา สังโยชน์มันขาด ขาดแล้วขาดเลย มันถึงเป็นผลขึ้นมา พอเป็นผลขึ้นมามันก็เป็นผลที่ว่าใจดวงนั้นรู้จริง รู้จริงตรงนี้ รู้จริงกลับมาตรงที่ว่าอันแก่นั้นเป็นสัญญาอารมณ์ สัญญาอารมณ์นี้มันสะสมลงที่ใจ แล้วมันสร้างอย่างนั้นได้จริงๆ แต่มันไม่เป็นความเป็นจริง

น่าสงสารเขามากนะ แล้วเวลาพุดนี้ เขามีหลักเกณฑ์มาก เวลาพุดย้ำอยู่ นั่งฟังอยู่นาน จนบอกเลยอภิธรรมก็มีอยู่เหมือนกัน สมณะ ที่แรกบอกเลยว่าสมณะนี่จะเป็นของที่ว่าทำให้เนิ่นช้า ทำ

ให้เสียเวลา ทำให้แบบว่าไม่มีปัญญา เราบอกเลยนะ “ถ้าเป็นอภิธรรม เขาจะรู้เรื่องนี้เลย วิตก วิจาร ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ นี่เป็นองค์ของฌาน องค์ของฌานต้องมี ๕ อย่างนี้”

นี้ใจของคนก็เหมือนกัน เวลาเริ่มปฏิบัติ เห็นไหม พุทฺโธนะ วิตกยกขึ้น นิกพุทฺโธนี้วิตก ยกขึ้น วิจาร...พุทฺกับโธนี้วิจาร เราทำไปเรื่อยๆ มันจะผ่าน มันเป็นธรรมชาติของมันต้องผ่านปีติ ฉะนั้นเวลาปีติเกิดขึ้น อាកารไหว อาการคลอน ธรรมชาติของเด็กมันไม่เคยเจออะไร พอเจอแล้วมัน จะตื่นเต้น พอตื่นเต้นแล้ว ไปบอกเขาหรือไปรายงาน เขาบอกนี่หลง หลงผิดไปเพราะว่าอันนี้มัน ไม่ใช่ทาง

มันไม่ใช่ทางแต่มันเป็นทางผ่านของใจทุกๆ ดวงที่ต้องผ่านตรงนี้ มันเป็นทางผ่าน ใน วิปัสสนาเราก็บอก “ตรงนั้นก็ไม่ใช่” แต่มันเป็นทางผ่าน

แล้วเราจะปฏิเสธได้ไหมว่าอาหารที่เอามากินกัน ห้ามมีรสชาติ ให้มีแต่คุณค่าของอาหาร ไม่มีรสชาติ เป็นไปไม่ได้เลย รสชาติของอาหารเป็นรสชาติของอาหารใช่ไหม? คุณค่าของอาหาร เป็นคุณค่าของอาหารใช่ไหม? ทุกคนหาคุณค่าของอาหาร แต่ทุกคนก็คิดในรสของอาหาร อันนี้ก็ เหมือนกัน เราทำสมณะขึ้นไปเพื่อจะลดแรงตัวตนของตัวเอง แต่มันก็ผ่านไอ้ตัวพองตัวไหว มัน ต้องผ่านปีติ มันยังเป็นขั้นๆ ขึ้นผ่าน มันไม่ใช่ขั้นถึงว่าเป็นผลที่เราต้องการ

นี่ขั้นผ่าน คนไปตื่นเต้นกับขั้นผ่านนี้เอง ถึงว่าผิดมันก็ยอมรับว่าผิด ผิดในการที่ว่าตรงนี้ มันเป็นทางผ่าน มันไม่ใช่ผล พอผ่านปีติเข้าไปมันถึงสุข แล้วถึงเอกัคคตารมณ์ ถึงจะเป็น สัมมาสมาธิ

พอผ่านเข้าไป มันขั้นผ่านนี้น่า นี่ขั้นผ่าน ไอ้คนที่ไปรายงาน คนที่ไปถามเขาว่าเป็นอย่างไร นั้น แล้วจะเอาตรงนี้มาเป็นจุดบอกว่าอันนี้เป็นความผิดตลอดเวลา เพราะอันนี้ผิดปั๊บ มันถึง ปฏิเสธสมณะ แต่สมณะแล้วก็ไปอยู่ในญาณที่ ๕ พอญาณที่ ๕ ถึงเป็นสมณะ

พอสมณะแล้วเราบอก “นั่นถ้าเป็นสมณะปั๊บ ตรงนั้นมันเป็นจุดเริ่มต้น” ถ้าเกิดสมณะแล้ว มันถึงจะแยกตัวตน แล้วมันจะเป็นออกไปได้ เขาก็บอก เราถึงว่า “๑ ถึง ๘ นี่เป็นโมฆะ ๕ นั้น เริ่มต้นเอามาเป็น ๑ ถ้าเป็น ๑ แล้วถึงเป็นไปได้อันนี้เขาแน่นของเขา วิชาการเขาแน่นมาก คุยกันเมื่อวานคุยกันนาน คุยกันให้เป็นผลออกไป เอวัง